
T.C. MİLLÎ EĞİTİM
BAKANLIĞI
Haberimiz
OLSUN
müzik
Sesin Sahibi Kim?
DİPNOT

Sesin Sahibi Kim?

Müzik, kulağa hoş gelen seslerden çok daha fazlası. Üstelik artık onu üretmenin yeni bir yolu var. Bir şarkı için birkaç kelime yazıp bir tuşa basmak yetiyor.

2025 yazında bir müzik platformunda **The Velvet Sundown** adlı grup, birkaç hafta içinde aylık bir milyonu aşan dinleyiciye ulaştı. Grubun gerçekten var olup olmadığı haftalarca tartışıldı. Sonunda profile eklenen açıklama her şeyi ortaya koydu. Şarkılar, sesler, hatta üyelerin fotoğrafları bile yapay zekâ desteğiyle üretilmişti. Pek çok dinleyici, var olmayan bir grubun şarkılarını sevdiğini o gün öğrendi.

Bu Şarkılara Neden İhtiyaç Duyuldu?

Aslında insan eliyle üretilen müzikler dinleyici açısından hiçbir eksik bırakmadı. İhtiyacı doğuran dinleyici olmadı; hız ve tüketim çılgınlığı oldu. Bir içerik üreticisi, bir oyun geliştiricisi ya da bir reklamcı için telifsiz, ucuz ve saniyeler içinde hazır bir fon müziği bulmak tam bir baş ağrısıydı. Bir şarkıyı ticari bir işte kullanmak için söz yazarından bestecisine, yorumcusundan yapım şirketine kadar birçok kişiden ayrı ayrı izin almak gerekiyordu.

Yapay zekâ müzikleri bu yüzden popüler oldu. Muazzam bir pratiklik ve sonsuz ham madde sunuyorlardı. Yani ortada duygusal bir devrim yok; yapay zekâ **“arka plan”** ihtiyacını karşıladı.

Bugün yapay zekâ araçları, enstrüman çalamayan birinin aklındaki melodiyi duymasına, bir öğrencinin kendi videosu için kendi müziğini hazırlamasına da yardım ediyor. Kısacası **yapay zekâ tek başına ne iyi ne kötü**; tıpkı bir kalem gibi, onu nasıl kullandığımıza göre anlam kazanıyor.

Sayılar ise ilginç bir şey anlatıyor. Bir müzik platformunun Temmuz 2026'da açıkladığı verilere göre, haziranda platforma her gün yüklenen yeni şarkıların yarısından fazlası, yani günde yaklaşık 90 bin şarkı tamamen yapay zekâyla üretilmişti. Buna karşın bu şarkılar toplam dinlenmelerin ancak yüzde 1 ile 3'ünü oluşturuyor.

Bir Şarkının Mayası Yaşanmışlıktır

Mevlânâ'nın Mesnevî'si bir neyin sesiyle açılır. Ney, kesilip koparıldığı sazlığa duyduğu özlemi anlatır; o yanık ses de bu ayrılıktan doğar. **Yani neyi ney yapan, içinden geçen nefesten çok, ardında bıraktığı hikâyedir.**

Yapay zekânın ürettiği müzik, teknik olarak mükemmele yakın olabilir. Frekanslar tertemizdir, ritim asla sekmez. Ama bu pürüzsüzlük, müziği gerçeklikten uzaklaştırıp suniliğe doğru götürür.

Müziği müzik yapan şey çoğu zaman o küçük aksaklıklardır. Bir gitaristin parmağı telde kayarken çıkan cızırtı, şarkıcının sesinin detone olmamak için hafifçe titremesi, davulcunun heyecanlanıp tempoyu bir tık hızlandırması… İnsanı ağlatan ya da coşturan şey bunlardır. Hepsi, orada bir insanın bulunduğunun izidir. Yapay zekânın temizliği ise steril bir hastane odası gibidir; kusursuz görünür ama içinde yaşayamazsın. Biz robot değiliz ki, robotik bir düzenden beslenelim.

DİPNOT

Eski Şarkılar Neden Geri Dönüyor?

Radyoda, listelerde sürekli 90'ların, 2000'lerin şarkılarının yeni versiyonlarını duyuyorsun, değil mi? Peki müzikte yeni olan bitti mi?

Matematiksel olarak hayır; hâlâ milyarlarca nota ve ritim kombinasyonu var. Notalar bitmedi; bugün popüler şarkıların birbirine benzemesinin sebebi, sektörün **"tutan formülü"** tekrar tekrar kopyalaması. Yeni bir şey üretip risk almaktansa hafızamızdaki o tanıdık limana sığınmayı tercih ediyor yapımcılar.

DİPNOT

Telefon Cebimizdeyken Neden Konser Kuyruğundayız?

Bir şarkıyı kulaklıkla istediğin kadar, üstelik ücretsiz dinleyebilirsin. Peki neden saatlerce bilet sırası bekliyor, kalabalığın içinde ayakta duruyoruz?

Konserlerde o anı paylaşıyoruz. Hiç tanımadığın binlerce insanla aynı nakaratı söylemek, bas sesin göğüs kafesinde yankılandığını hissetmek, aynı havayı solumak… Araştırmalar, birlikte şarkı söylemenin ve müzik yapmanın insanlar arasındaki bağı güçlendirdiğini söylüyor. Aynı ritme ayak uydurmak, **“ben yalnız değilim”** demenin bedensel hâli gibi.

DİPNOT

Bu buluşmanın müzik tarihindeki en dokunaklı örneklerinden biri Viyana'da yaşandı. Beethoven, işitme yetisini neredeyse tamamen kaybetmişken bestelediği 9. Senfoni'nin ilk seslendirmesinde sahnedeydi. Eser bittiğinde salon alkışlarla inlerken o, arkası seyirciye dönük hâlde duruyordu ve hiçbir şey duymuyordu.

Anlatılana göre solistlerden biri onu nazikçe seyircilere doğru çevirdi. İzleyenler de duyamadığını bildikleri için şapkalarını ve mendillerini havaya kaldırarak alkışlarını ona görünür kıldı.

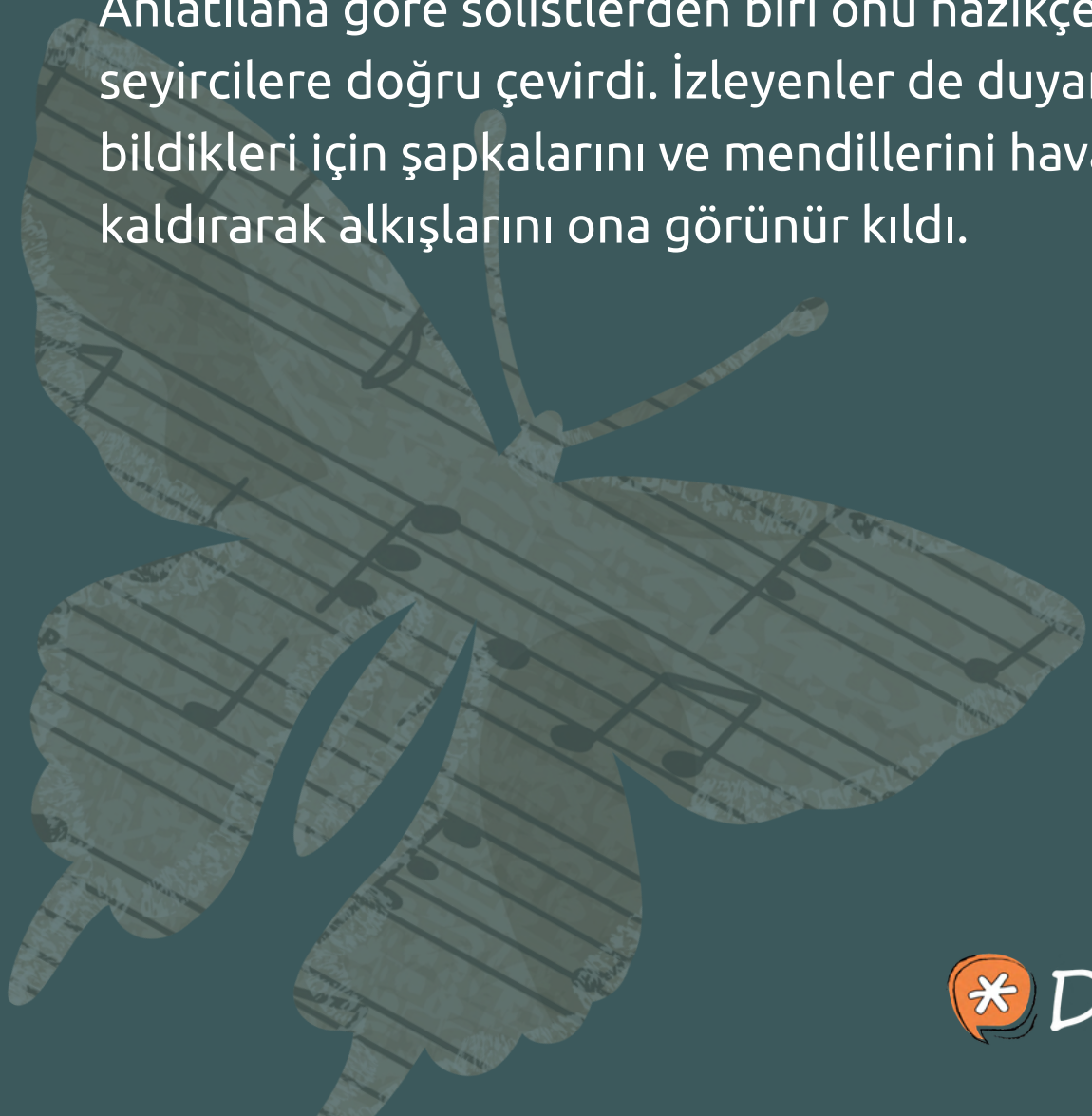

DİPNOT

Aynı şey müzeler için de geçerli. Mona Lisa'nın fotoğrafına telefonundan saniyeler içinde ulaşabilirsin. Peki ekrandan bakmakla, Paris'te o tablonun karşısında durup bir dâhinin fırçasından çıkan boyanın incecik çatlaklarına bakmak aynı şey olabilir mi? Olmuyor işte; her yıl milyonlarca insan Louvre Müzesi'nde onu görmek için sıraya giriyor.

Düşünür **Walter Benjamin** buna **"aura"** der. Bir eser ne kadar iyi kopyalanırsa kopyalansın, orijinalin "şimdi ve burada" olmasından doğan o derin etki kopyalanamaz. Yüzyıllar önce bir insan elinin dokunduğu tuvalin karşısında durmak, o eseri yapan insanla aradaki mesafeyi bir an için ortadan kaldırır.

Bunlara bakınca konser kuyruklarının, müze sıralarının asıl nedeni ortaya çıkıyor. Bir sesi duymak yetmiyor, birinin orada olduğunu hissetmek istiyoruz. Seni gerçekten anlayan birinin yanında olduğunu bilmek, bir makinenin **"anlıyorum"** demesinden çok farklı bir şey. Yapay zekâ bize duymak istediğimiz sesi verebilir ama o sesin arkasındaki yalnızlığı, aşkı ya da isyanı yaşayıp aktaramaz.

Duymak mı, Dinlemek mi?

Duymak kulağın işidir; ses gelir, geçer.
Dinlemek ise gönlün işidir; sesin arkasındakini merak etmektir.
Yapay zekâ bize duyacak sayısız ses sunabilir. Hangi şarkıyı dinleyeceğimize, hangisini hayatımızın bir dönemine eşlik etmesi için seçeceğimize yine biz karar veririz.

Bazı şarkılar vardır, bir klibe ihtiyaç duymaz. Belki senin de aklına gelen, hiç klibi olmayan ya da klibini hatırlamadığın bir şarkı vardır. Onu dinlerken zihninde kendi filmin oynar. İlk notalardan itibaren içinde tatlı bir burukluk başlar. Neden olduğunu tam bilmeden boğazın düğümlenir, gözün bir yerlere takılır. Kiminin aklına bir hatıra gelir, kiminin aklına bir yüz, kiminin aklına bir türlü söyleyemediği o cümle.

Sanki içinde taşıdığın ama dile getiremediğin bir şeyi, biri senin yerine söylemiş gibi olur.

DİPNOT

Okul yolunda kulaklığında çalan o şarkı. Arkadaşlarınla ağız birliği edip bağıra bağıra söylediğiniz o nakarat. Annenin mutfakta mırıldandığı o eski türkü. Hepsi bir melodi olmaktan çıkıp birer hatıraya dönüşür.

Yapay zekâ ne kadar gelişirse gelişsin, konser kuyrukları da müze önündeki uzun sıralar da aslında bizim **“Ben hâlâ insanım ve hissedebiliyorum”** deme şeklimiz.

DİPNOT

Bu hafta kâh neşeni çoğaltan, kâh hüznüne omuz veren, kâh dilinin ucunda kalanı senin adına söyleyen şarkılara bir dipnot düşelim:

Duygu gerçekse, onu uyandıran sesin gerçek olması şart mı?

DİPNOT